Poštnina plačana v gotovini

Posamezna številka stane 1.— din

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, ČOPOVA 1 — DELAVSKA ZBORNICA — TELEFON ŠT.: 35—29 — POŠT. ČEK. RAČUN ŠT. 17.548 — NAROČNINA: ZA ČLANE ZZD 2.— DIN MESEČNO — (24.— DIN LETNO) — ZA DRUGE NAROČNIKE 3.— DIN MESEČNO (36.— DIN LETNO) — CENE OGLASOM PO DOGOVORU — LIST IZHAJA VSAKO SOBOTO

LETO II. LJUBLJANA, SOBOTA, 26. FEBRUARJA 1938. ŠTEV. 8.

Narod, demokracija in vodje

III.

(Konec.)

Ker je človek tudi duhovno bitje, stremi po svobodi. Čim bolj v poedincu nadvladuje duh, tembolj zmaguje v njem razum in prosta volja. Ne da se vdušiti in vkleniti fizični sili, pritisku in pretnjam. Ne ukloni ga noben vihar, ne zlomi ga nobeno trpljenje.

Ječe in verige in usmrtitve zgube vso moč nad človekom, ki raste in dela iz svoje notranje odgovornosti, iz glasu vesti. Vest vstaja kot neudušljiv klic spoznanja, ki zahteva dolnim dejanjem svobodno pot. Ovire ga samo jačijo, samo krepe, samo dvigajo njegovo rast in osvojalno moč. Čisto človeško hotenje ob ovirah tako v tisočih vstaja v novo življenje.

Upravičena je zato težnja po svobodi. Duševno zdrav človek se ji odreči ne more, ne sme. Upravičena je zato tudi zahteva, naj bo človeška družba urejena tako, da te naravne pravice kratila ne bo, da bo v njej vsakdo mogel v soglasju s skupnimi interesi družbe živeti življenje svobodne vesti, ki jo ni zbegal napačen svetoven nazor in življenje po njem ni zaslepilo demagoštvo in frazerstvo spletkarjev.

V tem pravcu urejena družba mora biti naš ideal. Taka so temeljna načela čiste demokracije, katerim se kot katoliki odreči ne smemo. V njihovem okviru moramo graditi človeško družbo, narodno in državno vzajemnost. Ta vzajemnost poedinca ne utopi in ne vsrka vase kot brezpomemben utrip, kakor to dela hegemonizem fašizma in mehanizem komunizma.

Iz temeljev čiste demokracije zgrajena družba zato z nujno doslednostjo odklanja samodržce krivičnega nasilja. Ne more nam zato noben človek biti norma življenja. V svojem imenu nam nihče ne more dajati postav, ki bi vezale v duši. Nobene oblasti ni in nobenih oblastnikov, katerih dejanja ne bi bila podvržena kritiki vesti. Ne priznavamo nobenih vodij, ki bi naj to bili zato, ker imajo moč, vpliv, zveze, sposobnosti.

Kakor v vsem življenju tako je tudi v naših odnosih do družbe naš prvi notranji usmerjevalec naše duhovno gledanje. Ta je naš voditelj za pravico in svobodo. V srcu težaka živi in spremlja žuljave roke, izobražencu kaže pot iz zmede človeških zablod, voditeljem daje smer in ukazuje dejanja. V tem je naša demokracija, da se čutimo v njej vsi pod isto postavo. Siromaka in vladarja, ljudske množice in njih voditelje vodi isti zakon, ki ga zapiše čas in ne človeška roka. Postava je, ki jo piše v večne temelje božja roka, enako pravična za vse. Naloga vodij je, da ji čuvajo dolžno spoštovanje.

Kamor kaže ta, tja moramo iti. Kakor ognjeni steber gre pred nami. Da pa kdo ne zgreši, da vsa množica ne zgubi zdravih temeljev, da ne malikuje utvar in zablod, je Bog dal judovskemu narodu Mojzesa — voditelja. In vsakemu narodu jih je treba, sicer se nevredni polaste oblasti in jo razdrobe. Treba je vsakemu ljudstvu vodje, ki z njim živi iz istih temeljev in pije z njimi iz istih duhovnih studencev. Zato jih je treba, da je narod po njih enoten, ker jih je vedno mnogo povsod, ki bi ga hoteli radi svojih koristi razklati. V narodu morajo čuvati postave življenja, da ga zvodniki ne speljejo v pogubo.

Kadar je vodja tak, duhovno združuje, veže v enotnost, budi moči in jih dviga. Narodu ne nadeva okovov, ampak ga pred njimi varje. Z njim trpi, zanj gre v pregnanstvo, v ječo, v trpljenje, raje, kakor bi ga izdal. Dober pastir je svojemu narodu. Pozna ga in ljubi ga, pa tudi narod njega pozna in ljubi.

Nič ni zato prava demokracija v narodu prikrajšana. Vodja naroda je njen čuvar, ko čuva v sebi in v narodu za narod božji zakon. Iz istih temeljev zajema narod, iz istih raste vodja. Eno življenje in ena težnja je v obeh. Skupna je borba in skupna je zmaga.

Laž je zato, da narodu vodja potreben ni, zavestno zavajanje je. Samo, kdor z narodom ne čuti, ga more zato z lažmi zavajati. Le kdor se je v svojem življenju od njega oddaljil, se more igračkati s frazarjenjem o nekih meglenih pokretih in demokracijah, ki bi se same nosile v življenju. Celo najvišji duhovni pokret, ki ga je v Cerkvi Bog sam na zemljo postavil, nosi vidni glavar. Pa ne trpi zato v Cerkvi zdrava demokracija pa tudi ne svetost pokreta.

Narod, demokracija in vodje so zato le trije pojmi, življenje pa je eno iz ene duhovne postave, ki varje svobodo in nalaga dolžnosti.

Zoper krščanski socializem

Knjiga »Katoliška načela«, ki jo je spisal predsednik Slovenske akademije znanosti **g. dr. A. Ušeničnik** in ki naj v našo razrvano dobo prinese jasnost mišljenja in po njem uravnanega življenja, je jasno začrtala stališče, ki ga mora imeti katolik do dvoživkarstva »krščanskega socializma.«

Nerazumljivo je sicer, da je treba za edino načelno pravilno stališče katolika v tem vprašanju še borbe, a ker zmota iz mnogih kotišč še ni pregnana, jo je treba nadaljevati.

Takole pravi dr. A. Ušeničnik v tej knjigi:

Prazen up s »krščanskim socializmom«

»Nekateri mislijo, da bi mogel pomagati v boju zoper komunizem nekak **»krščanski socializem«.**

To je zmota in prevara.

Prvotni pomen besede »socializem«

Beseda »krščanski socializem« je nastala ob enem z besedo »socializem«.

Beseda »socializem« se je rabila izprva za vsak nauk in vsak poizkus, ki hoče zboljšati socialne razmere.

Tako je izjavil leta 1848 anarhist Proudhon pred sodiščem: »Socializem je vsaka težnja proti zboljšanju socialnih razmer.«

Zato je sloveči francoski apologet Lacordaire govoril tudi o »krščanskem socializmu«, to je o socializmu, ki hoče vprav z močjo krščanstva zboljšati socialne razmere.

Ta beseda se je ohranila potem še dolgo časa, ponekod do naših dni.

A besede so se polastile komunisti

Toda dejstvo je, da so se besede socializem polastili komunisti in ji dali bolj določeno vsebino: socializem je težnja, ki hoče izpremeniti socialne razmere v smislu komunizma, to je s popolno odpravo zasebne lastnine produkcijskih sredstev in s popolno socializacijo (lastnica vsega naj bi bila družba).

Ker se je beseda »socializem« bolj in bolj v tem pomenu rabila, je leta 1893 angleški konvertit veliki socialni delavec, kardinal Manning izjavil, da znači govorjenje o »krščanskem socializmu« zmedenost v mišljenju ali vsaj v govorjenju.

Krščanstvo in socializem kakor ogenj in voda«

In res je izjavil z druge strani nemški socialist Bebel, »da se imata krščanstvo in socializem kakor ogenj in voda.«

Leon XIII. o krščanskem socializmu

L. 1901 je izrekel Leon XIII. v okrožnici »Graves de communi«, da so se izrazi »krščanski socializem« in »krščanski socialisti« po pravici opustili. »Po pravici« je dejal Leon XIII. pač zato, ker so si besedi »socializem« in »socialist« prisvojili že pravi socialisti in komunisti, a z nasprotniki, kakor je dejal sv. Hieronim, niti imen nikar ne imejmo skupnih. Marks se je sicer sam rajši imenoval komunista — prim »komunistični manifest« 1848, — vendar so njegovi vprav njega nazvali očeta modernega »znanstvenega socializma«. Tudi Lenin je bil komunist, a imenuje sam svoj socialni nazor opetovano socializem.

Zato je pravzaprav **socializem - komunizem.**

»Zmernejši socializem« je v praksi Cerkvi vedno sovražen

Res se je v novejši dobi od komunističnega socializma odcepil zmernejši socializem, ki hoče doseči isti smoter ne z revolucijo, temveč z evolucijo, s sodelovanjem z meščanskimi strankami na parlamentarnih tleh.

Nekateri predstavniki tega socializma tudi ne kažejo takšnega sovraštva do vsake religije kakor komunisti in govore o možnostih sodelovanja z vernimi sodrugi.

Toda, kakor je odkrito povedal ruski socialist Plehanov, je takšno govorjenje (zlasti tisto načelo socialistov: vera je zasebna stvar) le bolj vabi za ljudi,

(Dalje na 2. strani.)

SREČA SE JIM JE NASMEHNILA

V NEDELJO 20. FEBR. 1938 OB 2. URI POPOLDNE SE JE VRŠILO V TAJNIŠTVU ZVEZE ZDRUŽENIH DELAVCEV V LJUBLJANI ŽREBANJE, ZA KATERO JE VLADALO MED NAROČNIKI »SLOVENSKEGA DELAVCA« VELIKO ZANIMANJE. OB NAVZOČNOSTI PREDSEDSTVA IN RAZSODIŠČA ZZD JE PETLETNI FANTEK KLINAR PETRČEK SEGEL S SVOJO ROČICO V ŽARO NAPOLNJENO Z IMENI NAROČNIKOV, KI SO ZA VSE LETO PLAČALI NAROČNINO. OBRAZ SE MU JE TAJINSTVENO NASMEHNIL IN ŽE JE IZVLEKEL IZ ŽARE ZVITI LISTEK, KATEREGA JE IZROČIL PREDSEDNIKU KOMISIJE.

IME JE ZABLESTELO NA LISTKU . . . KDO JE SREČNEŽ, KI MU BO 1000 DIN VREDEN PRAŠIČ SLADIL NEKAJ ČASA ŽIVLJENJE? BIL JE:

1) RIHAR FRANC, STAVBINSKI BREZPOSELNI DELAVEC — MEDVODE 9.

ŠE DEVETNAJSTKRAT je mali Peter segel z ročico v žaro in je delil darove »SLOVENSKEGA DELAVCA« še sledečim takole:

2) 3 metre blaga za moško prazničnо obleko LANGUS DANIELU, tov. delavcu, JESENICE, Javornik 8.

3) 5 dnevno bivanje v gorskem letovišču ŽVAN MARIJI, tobačni delavki, LJUBLJANA.

4.) 10 zvezkov »Naša pot« ŠPENDAL FRANCU, ŠTIP, Makedonija.

5) »Straža v viharju« in »Mi mladi delavci«, 2 vezani knjigi, BAN MIHU, rudarju, SENOVO 63. p. Rajhenburg.

»Slovenskega delavca« bodo dobivali 1 leto zastonj, odnosno se jim denar vrne:

6) ZAJC FRANJI, delavki, DOMŽALE.

7) DIVJAK IVANU, delavcu, Breg POLZELA.

8) PRESKER KARLU, župniku, ŠMARTNO OB PAKI.

9) PIRC JAKOBU, delavcu, LITIJA.

10) POTOČNIK KARLU, rudarju, VELENJE.

11) MARKELJ ALOJZIJU, delavcu, p. SELCA NAD ŠK. LOKO.

12 POLDA JOŽETU, tov. delavcu Krnica 6. p. GORJE.

13) FRANČIŠKANSKI SAMOSTAN Sv. Trojica v Slov. goricah.

14) GALE ANTONU, delavcu pri »Slogradu«, JESENICE.

15) KOTNIK JAROSLAVU, kaplanu, SV. LOVRENC NA DR. POLJU.

16) BRIŠAR IVANU, lesnemu delavcu, SOTESKA NA DOL.

17) BRIDGAR JURIJU, lesnemu delavcu, MISLINJE.

18) KEJŽAR FRANCU, hlapcu, Podjelje 21. p. BOH. SREDNJA VAS.

19) BOHINC FRANCU, delavcu pri predilnici, p. TRŽIČ.

20) DR. JERE FRANCU, Zavod sv. Stanislava, p. ŠT. VID NAD LJUBLJ.

Prvo nagradno žrebanje »Slovenskega delavca« je končano. Že z velikimi žrtvami vzdrževano izdajanje našega glasila ni ustrašilo upravo »Slovenskega delavca«, da daruje 20 nagrad v vrednosti 2.500 dinarjev, samo, da more razveseliti svoje vestne naročnike.

NA DELO ZA NAŠ TISK! ŠIRIMO IN AGITIRAJMO ZA »SLOVENSKEGA DELAVCA«!

(Nadaljevanje s 1. strani.)

ki še varujejo, da bi jih laglje pritegnili k socialistični stranki.

Poleg tega — in to je poglavitno — pa tudi socialistične stranke v praksi nikdar niso zatajile sovraštva do krščanstva, zlasti pa do katoliške Cerkve — izjema je angleška »delovna stranka«. ki pa ni v polnem smislu socialistična.

Pij XI. je dobro vedel za ta razdor v socializmu, saj govori izrečno o razcepu socializma v dve stranki, v komunistično in drugo »milejšo stranko socializma«, ki »se s svojimi nazori časih zelo približuje temu, kar zastopniki krščanske reforme po pravci zahtevajo«. Toda po pravici naglaša, da se tudi milejši socializem v resnici »ni odmaknil od temelja, ki je socializmu svojski in krščanstvu sovražen.«

Obsodba socializma

Socializem kakršen je, »kot nauk, kot zgodovinsko dejstvo, kot akcija«, pravi Pij XI., se ne more spraviti v sklad z verskimi nauki katoliške Cerkve, njegova zamisel o družbi je krščanski resnici tuja.«

Krščanstvu je zadnji smoter vsega Bog, tudi v družbi človek zato živi, da bi laglje dosegel ta smoter, socializem ta smoter »ali zanikuje ali prezira«.

Življenjski nazor socializma je v resnici materialističen — naj tudi nekateri socialisti govore o idealizmu — zakaj vse v družbi motre le pod vidikom tvarne blaginje.

Po krščanskem nauku izvira socialna oblast od Boga, socializem z liberalizmom to zanikuje.

Sicer pa socializem tudi ni mogoč brez krutega nasilja.

Zato je Pij XI., ko je vse do dobra premislil, **avtoritativno izrekel**, da je **»krščanski socializem« protislovje. »Nihče ne more biti katoličan in pravi socialist«.** Če pa pravi krščanski socialist biti ne moreš, čemu bi se tako imenoval?

Govorjenje o krščanskem socializmu je dandanes zastarelo in ne več smiselno.

Če je morda to poskus **približati socializem krščanstvu ali krščanstvo socializmu,** je ta poskus pogrešen in brezploden.

Socializem gre v komunizem

Socializem kot svetovno gibanje gre v komunizem in za svetovno revolucijo, krščanski socializem mu bo dejansko — ali nehote ali hote, to je končno vseeno — le priprega, kakor je bil katoliški liberalizem le priprega liberalizmu.

Kdaj se bode nekaterim, ki vendar katoličani biti hočejo, oči odprle. Kakšna mora biti krivda, da zastira pogled v jasno resnico!«

Zaupanje se vrača

Po zaslugi naših vodilnih mož se vrača v naše denarno zadružništvo zopet normalen tok življenja. Stari vlagatelji, ki so se preje bali za svoje težko prislužene prihranke, uvidevajo, da je vsak strah, da bi jim kdo

le en vinar vzel od njihovih prihrankov, popolnoma neutemeljen.

Vsak do dobil vse svoje naložbe v celoti, kakor jih je v hranilnico vložil, s pripadajočimi obrestmi vred.

Čas zbeganosti in negotovosti,

ki so ga nekateri namenoma ustvarjali v velikansko škodo naroda, čas, ko se njegovi vsiljeni zastopniki na naši banovini in v dodeljenih jim ministerstvih niso brigali za milijone slovenskih narodnih prihrankov, je minul. Ljudje, ki jim je narod le molzna krava, ki kakor pijavka pijejo gospodarsko moč njegovega življenja, so morali iti. Iti so morali možje, ki so prodajali našo kulturo, naš jezik in naše gospodarstvo tujim interesom za judežev groš slovenskih narodnih izdajalcev. Prodajali so ti ljudje interese našega poštenega vernega naroda, da bi ga do golega izropanega in ponižanega potem mogli ukloniti pod svoj janičarski bič in ga usužnjiti svoji volji in svojim koristim.

Če bi to ne bilo res, bi bili sami takrat, ko so bili na oblasti, zavrli krizo nezaupanja. Pa jo niso hoteli, čeprav je bilo takrat to mnogo lažje kakor pa danes, ko so to storili pravi narodni predstavniki.

Po dolgem napornem delu teh
je negotovost strta,
se zaupanje vrača,
stare vloge dobivajo nazaj svojo pravo vrednost.

Po časopisih so zginili oglasi, v katerih so razočarani varčevalci prodajali svoje vloge po smešno nizki ceni, še manj kot za polovico prave vrednosti. Tam stoje črno na belem le še oglasi, da bi jih ta ali oni le še rad kupil.

Naval nezaupnih vlagateljev na hranilnice,

ki so svoj denar dvigali le iz strahu pred splošnim gospodarskim polomom, ali pred denarnim razvrednotenjem, se je unesel in premineva, kmalu ga nič več ne bo.

Počasi prihajajo novi vlagatelji.

Nove vloge rastejo pri nekaterih zavodih bolj, pri drugih manj, povsod pa se vendar kaže izboljšanje.

Denar postaja zopet ploden,

plodi domačo podjetnost, poživlja naše gospodarstvo, ki je kakor ohromelo čakalo na nov pogon. Gospodarstvu pa so dobri denarni zavodi kakor pluča in srce, skozi katere to gospodarstvo diha in skozi katere se v njega pretaka nov tok življenja.

Z novim gospodarskim razmahom se odpira nova delavnost, nova zaposlenja. Tisočem brezposelnih rok se odpira možnost dela in zaslužka.

Ozdravljenje torej prihaja.

Po mnogih letih bolehavosti in gospodarskega propadanja se vendar pričenja svitati, vrača se zdravje. Kakor bolnik po težki bolezni polagoma prihaja nazaj k starim močem, tako tudi naše zanemarjeno denarno gospodarstvo pomalem ozdravlja od prizadetih udarcev.

Polagoma, po načrtu denarni zavodi, naše zadružne hranilnice oproščajo stare zamrznjene vloge in jih vračajo gospodarskemu življenju. Polagoma umira kriza nezaupanja, nove vloge se stekajo v hranilnične blagajne. Sčasoma bodo dajali nova posojila kratkoročna in potem dolgoročna. Življenje v njih bo končno prišlo v normalno stanje. Narod in njegovo gospodarstvo bo imelo v njih mogočno oporo svojih svoboščin in procvita.

Ravnovesje sveta v novih tečajih

Po zlomu avstrijskega odpora proti hitlerizaciji, je nemškemu narodnemu socializmu v Avstriji močno zrasel greben. Avstrijski kancler Schuschnigg je moral na pritisk Hitlerja sprejeti v svojo vlado nekaj pristašev narodnega socializma, ki so zavzeli v vladi zelo važna mesta. Prav tako je avstrijska domovinska fronta morala sprejeti v svoje vodstvo sovpliv hitlerizma in na stežaj odpreti vrata posameznim socialistom za vstop vanjo.

Avstrija je tako dejansko postala vazal Nemčije. Njena samostojnost je samo še na papirju. Po vseh avstrijskih mestih in deželah se vršijo močne manifestacije za kljukasti križ.

Brezdvomno je, da je Nemčija s tem dogodkom napravila mogočen korak naprej. Njena moč je v svetu zrasla. Prost notranjih trenj v dveh državah bo nemški narod korakal nevzdržno k novim uspehom v svoji zunanji politiki.

Svoboščine malega človeka v avstrijskih deželah, ki jih je čuval krščanski svetovni nazor, pa so s tem dejstvom utrpele nepopravljivo škodo. Prepozno so se spomnili zastopniki raznih delavskih struj, ki so preje ovirale kanclerjevo konstruktivno delo, da bi ga v tem delu podprli. Sedaj hite podajat izjave solidarnosti za obrambo avstrijske samostojnosti, pa zdi se, da prepozno. Svoboščine delavnih slojev bo uničil po vsej verjetnosti nasilni hitlerizem.

Zgodilo se je, kar se je. V ozadju tega dogodka so velika trenja velikih in manjših držav, ki jih je Nemčija v pravem trenutku znala izbrati v svoje dobro.

V presenečenje sveta je Italija k temu molčala, nasledstvene države molče, Anglija in Francija sta ostali osamljeni brez stvarnih protiukrepov.

Zato je samozavestno spregovoril Hitler kot gospodar vseh Nemcev in je pretečeno nedeljo v triurnem govoru vsemu svetu povedal, da združeni nemški narod z vso odločnostjo zahteva nazaj odvzete kolonije, ki jih je zgubil po svetovni vojni. Preti z nasilno rešitvijo nemškega manjšinskega vprašanja na Češkoslovaškem in napoveduje neizprosen boj komunizmu do njegovega popolnega iztrebljenja. Zato se je Nemčija zvezala z Japonsko, zato se bojuje za nacionalno Španijo, zato stopa ramo ob rami s fašistično Italijo. Zato, se tudi zdi, je namigoval na prijateljske odnošaje z Madžarsko, Bolgarijo in Jugoslavijo.

Hitlerjev govor in sporazum z Avstrijo je prisilil celo Angleški svetovni imperij, da pohiti v varstvo svojih interesov urediti svoje razmerje v Italijo. Treba je zaobrniti Italiji neprijazen veter angleške zunanje politike, ki jo je doslej vodil njen zunanji minister Eden. Eden je zato moral iti in je svoje mesto v angleški vladi prepustil drugemu. Začasno vodstvo angleške zunanje politike je prevzel lord Halifax. Po vsej Angliji je zavladalo veliko razburjenje, položaj se je zaostril tako radi različnih stališč glede razmerja do Italije, da grozi celo razpust parlamenta.

Tako se v svetu podirajo stara in rastejo nova ravnovesja.

Konec mora biti strahopetni bojazljivosti!

Vprašal sem delavko, koliko na dan zasluži, kakšno plačo ima na uro. »Delam v akordu, plačo pa imam tako, da me je sram povedati, kakšno.« Vedel sem da ne doseže niti polovico minimalne zakonite plače, toda žena ni hotela povedati nobenega zneska. Bala se je za miloščino, ki jo je prejemala od gospodarja: »Še ob službo bom«. Strah ji je čepel v hrbtenici. Postarala se je v tem suženjskem duhu in umrla bo menda v njem. Ona in tisoč drugih zajcev ne upajo tvegati koraka iz blatnih kolesnic.

Organiziral sem delavce, mlade fante in može, ki so v cvetu življenja. Kakor tatovi so se skrivaj sestajali in kakor zarotniki, ki jim preti doživljenjska ječa, se razhajali: »Da ne zve naš gospodar«. Plunil bi v usmiljeno zaničevanje nad strašnim klečeplaztvom. Tega rodu ne bom nikoli dvignil. — Očita krivica se je zgodila organiziranemu članu. Ob njegov denar ga je spravil preddelavec. Mirno je krivico spravil v žep. Na prigovarjanje naj tega ne stori, je skomignil z rameni: »Da se maščuje kasneje!«

V organizacijah je rastel leta in leta: Čas bi bilo, da bi bil zrel in bi prevzel vodstvo ali funkcijo. V masah, v skupnosti je bil zmerom glasen. Na »špico« ni šel. Strah ga je bilo, da bi vse puščice vanj letele. Kdo bo vodil? Odgovor: »Kdor je neumen. Jaz svoje kože nimam naprodaj!«

Na »špici« je stal. Mlad zanosen fant, s krivci za klobukom in z vriskom na ustnih je bil. Na vasi se nikogar ni bal. V tovarni pa je pred nasprotniki mencal in v tla gledal, ko bi moral braniti svoja načela in svojo čast. Bil je rojen hlapec, čeprav je bil na »špici«. In žal mu je za mir, žal mu je da je šel na »špico«, da je svoje ime postavil v ospredje prerivanj: »Pokesal sem se tolikokrat kolikor imam las na glavi«, je govoril ves nevreden borbe za pravico.

Hlapec Jernej je šel in je pravice iskal. Človek ga je vendar vesel. Je pa med delavstvom premnogo hlapcev, ki še tega imena vredni niso, ker sužnji ostati hočejo. Čas jih je menda tako skvaril, razmere so jih upognile. da je v njih umrla čast in samozavest.

Treba je, da to sušenjsko miselnost korenito preženemo iz delavskih pokretov. Konec mora biti strahopetne bojazljivosti, konec hlapčevskega klečeplazenja. Nihče nima pravice, da v borbi omahuje, da se umika. Dezerterjem iz delavskih interesnih vrst pokažimo svoj prezir in svojo obsodbo.

Kogar kliče čas in prilike, kogar zove organizacija in njena borba in delo za pravico, je dolžan da se odzove. Brez strahu mora vstati nova doba in novi ljudje, borci za pravico in resnico. Ustvariti moramo čas, da bo osramočen vsak, kdor bo še omahoval, se v strahopetnosti umikal, mesto z obema rokama pograbil za delo.

V vsakem, zlasti pa v našem pokretu je hlapčevstvo smrt in je bojazljivost sramota strahopetnih. V naših vrstah za njo ni prostora.

SOVJETSKA RUSIJA

ZGODOVINA REVOLUCIJE
(16) OD 1917—1922

(Nadaljevanje.)

Kitajska je v teku let Rusiji v mnogem popustila, tako tudi v zasedbi luke Port Arthur. Ako pride še Koreja v posest Rusije, bo to bogato deželo mogoče izkoriščati in pograditi sibirsko železnico dalje do novega pristanišča. Japonska pa ni trpela nobenega tujega vpliva v Koreji. Ogromna ruska država si je nato zamislila malo Japonsko z nekaj bitkami premagati. Rusom pa je kakor znano, slaba predla. Februarja 1904. l. so Japonci pričeli vojno z uspešnim torpediranjem na sovražno flotilo pred Port Arthurom. Sledila je pomorska bitka, v kateri sta bili dve ruski križarki uničeni. Koreja je stopila na stran Japoncev. Marca je bila ruska mandžurska armada tepena in tudi celo poletje je bila vojna sreča na strani Japoncev. V veliki bitki pri Liaujangu so Rusi zgubili 16.000 mož. Port Arthur se je kmalu vdal. Pri Šaho je bilo še huje, kjer se je ruska armada zmanjšala za 44.000 vojakov. Bitka pri Mukdenu je trajala 17 dni. Japonska je nasprotnika pognala v izgubepoln umik. Odločitev je padla v pomorski bitki pri Zusimu, v kateri je bila ruska flota uničena.

Amerikanec Roosevelt je posredoval za mir, ki je bil oktobra tudi ratificiran. Mandžurijo je bilo treba izprazniti, Liautung je pripadel Japoncem, istotako vpliv v Koreji. Rusijo je stala vojna 6 miljard zlatih mark in 120.000 ljudi. Vojaško in gospodarsko je bila za več let izčrpana. Na srečo pa sta se obe državi že l. 1910. pobotali tako, da si je Rusija ponovno pridobila pravice v Mandžuriji, Japonska pa je anektirala Korejo.

Zgubljena japonska vojna je ruski notranji politiki izbila dno. Znano je, kako je že vsa leta vrelo, vsi stanovi so tožili, najbolj pa kmetje.

Stoletja so bili suženjsko odvisni od veleposestva in v kritje dolgov mnogokrat opravljali prisilna dela. Kaj čuda, če ni bilo veselja do dela, saj so se morali vedno le za druge potiti. 1910. l. je samo petina kmetov imela svojo zemljo. Dobri dve petini je bilo obubožanih hlapcev ali pohajkujočih priložnostnih delavcev. Tu in tam so dobri poljedeci za dolgoletna službovanja dobili zemlje v nakup. Ministrski predsednik je 1907. l. z reformo omogočil pridobitev lastnine. Mnogi davki, visoke obresti, hipotekarna bremena, vse to je kmeta tlačilo k tlom. Mali kmet je bil siromak v pravem pomenu besede, primanjkovalo mu je vsakršnih življenjskih potrebščin. K temu pa še zastareli način obdelovanja zemlje, v čemer ruski kmet ne popusti. Z modernimi pripomočki bi bilo lahko na vsakem hektarju posevkov mesto 20 stotov pridelka, 60 stotov žita. Silne razdalje vasi, slaba pota, nobenega trga ne železnic, vse to je oviralo prodajo pridelko in nakup strojev, umetnih gnojil itd.

Stanovanjske razmere mejijo že skoraj na neverjetnosti. Za hišo služi kmetu 5 do 6 metrov dolga in dva metra visoka koča, v kateri imata skupno bivališče človek in žival. S slamo krita streha propušča dež. Da obdrži v zimi gorkoto, so takšne koče do vrha obmetane z gnojem. Družina spi deloma na klopeh, deloma okoli peči na tleh. Kakšen vzduh je v prostoru, kjer imajo tudi ovce in prašiči svoj dom, je razumljivo. Kjer ni gozda, kurijo s slamo, prilike za pranje in umivanje takorekoč ni. Hrana obstoja v mnogih krajih iz slabega kruha, sočivja, le malokdaj iz mesa; vsaj pri malem kmetu je tako in ta je v veliki večini. Duševna izobrazba je zanemarjena, le izjeme so med vaščani, da zna kdo brati.

V okrajnih in gubernijskih svetih so imeli kmetje komaj kaj političnega vpliva, saj so veleposestniki volili 69% poslancev, kmetje pa samo 31%.

Stolypin je dal kmetom marsikatero ugodnost. Zakoni pa se niso izvajali, ker je oviralo plemstvo in birokracija. Vaški starosta je polje razdeljeval po svoji volji. Posamezne parcele so bile premajhne, raztresene in daleč vsaksebi. Kadar so vaški oskrbniki hoteli svoje nasprotnike šikanirati, jim je bilo treba enostavno dodeliti slabo zemljo. Vsi takšni ukrepi pa so kmečki stan demoralizirali. Okoli l. 1861. je znašala skupna zemlja (Mir) za 20 miljonov moških prebivalcev okoli 120 miljonov hektarjev, torej šest hektarjev na glavo. Po ruskem gospodarskem načinu je tretjina zemlje neplodne.

(Dalje prih.)

Predsedniki in tajniki krajev. organizacij ZZD se zberejo v nedeljo, dne 27. febr. v Ljubljani. Vršila se bo plenarna - vodstvena - seja!

Z delavskih bojišč

Okrožje ZZD, Jesenice

TOVARIŠI!

Dne 4. marca so volitve obratnih zaupnikov v tovarnah KID. Vložene so 4 kandidatne liste. Naša lista je prva, naša glasovnica zelena. Mi gremo pogumni in s ponosom v ta volilni boj. Za nami stoji ogromna večina slovenskega naroda, za nami stoji 53 skupin ZZD v Sloveniji in 500 tovarišev-kovinarjev pri KID. Z nami bodo volili pa tudi mnogi delavci KID, ki sicer še niso naši člani, a simpatizirajo z našim programom.

Naš prapor je zelen, kakor je zelena barva narave v pomladi, ko se prebuja k življenju. Ta barva božje narave je naš simbol — znak krepke življenjske moči, zdravja in napredka.

Ne vsiljujemo drugim svojega prepričanja, a zahtevamo svobodo prepričanja tudi zase. Nočemo biti brezdomovinski marksisti in tudi ne jugoslovenski unitaristi. Slovenci hočemo ostati in katoličani. Odklanjamo pa tudi program takozvanih krščanskih socijalistov, ki hočejo biti katoličani in socijalisti obenem, ter sklepajo kompromise z marksizmom, najhujšim nasprotnikom krščanstva. Hočejo biti versko katoličani, gospodarsko pa socijalisti. Zdaj so še kršč. socijalisti, sčasoma pa bodo morda postali socijalistični kristjani, naposled bo pa ostal samo še socijalist. Katoliška Cerkev uči: Nihče ne more biti katoličan in socijalist obenem. Ta dva pojma se izključujeta. To pa zatrjujejo tudi marksistični voditelji. Takozvani kršč. socijalisti so torej dvoživke. Hočejo sedeti na dveh stolih, pa bodo končno obsedeli na tleh. Mi pa ne poznamo kompromisov na škodo krščanstva. Kakor nekdaj sv. apostol Pavel Korinčane, tako opominja sv. Oče papež Pij XI. katoličane, da se na noben način ne bratijo z brezbožnimi marksisti: »Ne dajte se vpregati v jarem z neverniki! Kaj imata skupnega pravica in krivica? Ali kakšno zvezo ima luč s temo? Kakšno je soglasje med Kristusom in Belialom? Ali kakšen delež ima vernik z nevernikom?« (2 Kor 6, 14. sl.). Neprenehoma opozarja na nevarnost, ki preti krščanstvu od marksizma. Silno ga boli, da se toliko katoličanov tako malo zmeni za vsa njegova svarila!

Kdor ne verjame sv. Očetu, da je marksizem rojen nasprotnik vsake vere v Boga, naj bere, kaj voditelji marksizma javno izjavljajo in pišejo o tem. Lenin je vedno poudarjal: »Zoper vero se moramo bojevati, to je A B C materijalizma in komuzma.« Voditelj brezbožnikov Jaroslavski, pa odkrito piše: Pristaš marksizma ne more imeti vere v Boga. Komunizem in vera sta nespravljiva sovražnika. Kjer vlada vera, se komunizem ne more razviti«. Buharin uči: »Vera in komunizem ne gresta skupaj ne v nauku in ne v življenju.« In še posebej poudarjajo, da hočejo borbeno brezboštvo. Ni jim dovolj, da pristaši sami ne verujejo nič, temveč se morajo tudi boriti zoper vsako vero. Pred leti je izšla v Moskvi knjiga z naslovom: »Marksizem kot borbeno brezboštvo.« Začenja se z besedami: Vera je najbolj nesramna stvar na svetu.« Torej je po nauku marksistov vera najbolj nesramna stvar na svetu, ne pa vojska ali kapitalizem. Po tem nauku se tudi ravnajo, kjerkoli pridejo do besede in moči. To je torej pravo lice marksizma.

Tovariši! Držite pri teh zaupniških volitvah najstrožjo disciplino. Naj ne bo med nami nobenega deserterja ali omahljivca. Nihče ne sme izostati, ker je vsak glas potreben. Oddajte dne 4. marca svoj glas za listo ZZD (prvo) s tem, da vložite v kuverto samo zeleno glasovnico, vse druge pa vržete v koš.

Soteska

Dne 13. marca t. l. se bo v Društveni sobi v Soteski ob 13 uri popoldne vršil 2 redni občni zbor Strokovne organizacije lesnih delavcev ZZD v Soteski. Udeleže naj se ga vsi tovariši in tovarišice, ki imajo za organizacijo smisel. Kdo hoče od organizacije kaj imeti, se mora tudi vsaj nekoliko žrtvovati organizaciji in izpolnjevati dolžnosti do nje. Najmanj pa, kar organizacija od člana more zahtevati, je njegova udeležba na sestankih in pred vsem na občnem zboru. Le v prav nujnih slučajih se izostanek lahko opraviči. Izostanek na občnem zboru se ne da opravičiti ne s pomanjkanjem sredstev in revščino, ker to nič ne stane in poleg tega organizacija prireja sestanke zato, da imajo člani kaj od tega. Posebno pa to velja za občni zbor, na katerem se voli nov odbor in se določajo smernice nadaljnjega dela organizacije.

Zato vsi na občni zbor, da boste vsi slišali, kaj je organizacija že storila in kaj še namerava storiti. Organizacija ste vi tovariši sami. Kolikor boste delali vi, toliko bo organizacija delala za vas.

Breznica

V nedeljo dne 20. t. m. se je ob 4. uri popoldne vršil redni občni zbor Strokovne organizacija delavcev ZZD na Breznici. Udeležba je bila velika in popolnoma zadovoljiva. Občnega zbora se je kot zastopnik centrale ZZD udeležil poslovodeči tajnik jeseniškega okrožja ZZD. tov. Gaser.

Izvoljen je bil nov odbor, za predsednika novega odbora pa tov. Andrejčič.

Pričakujemo, da bo novi odbor zadovoljivo vršil svoje naloge, ki so mu bile od delavstva zaupane.

Polzela

Volitve obratnih zaupnikov so končane.

V soboto dne 19. t. m. so se na Polzeli v tovarni pletenin vršile volitve obratnih zaupnikov. Kljub temu, da so nasprotniki že v začetku skušali ves volilni postopek speljati na napačen tir, seveda tako, da bi njim prav prišlo, je ZZD proti združeni opoziciji zmagala v celoti. Za listo NSZ, za katero se je skrivalo vse, kar nasprotuje naši ZZD, je bilo oddanih 73 glasov, za listo ZZD pa 99 glasov. Neveljavni glasovi so bili trije, volitev pa se je zdržalo 36 volilcev. ZZD je torej dobila celih 26 glasov več, kot pa nasprotniki. To je znak zaupanja v našo organizacijo.

Ker se je volilo 6 zaupnikov, je bil količnik 28. ZZD je torej dobila s količniki 3 zaupnike in ostanek 15 glasov, združena opozicija pa 2 zaupnika s količniki in enega tretjega z ostankom 17.

Mi smo šli v volilno borbo z odkritimi nameni, brez demagogije in laži, zato je pa uspeh za nas tem častnejši.

Zabukovci - Griže

Tukajšnji delavci rudarji so se zganili in se pričeli organizirati v ZZD. Kakor navadno tudi sedaj to rdečkarjem ni bilo nič kaj po volji. Seveda!

Marksistični župan občine Griže, Košak Franc, se je kar na lepem spomnil in zahteval, uradno seveda, da pripravljalni odbor strokovne organizacije delavcev ZZD v Grižah tekom 24 ur (!!) predloži občini Griže — seznam članov, sicer bo občina predlagala — reci in piši — kazensko postopanje.

Le zakaj bo župan, kar tekom 24 ur rabil seznam članov ZZD? Kaj pa bo občinski urad rabil tak seznam? Stvar je preveč prozorna, da ne bi vedeli kaj to pomeni. Drugič se bodo morali že kaj druzega izmisliti.

Predoslje

Ustanovni sestanek ZZD je bil pri nas pretečeno nedeljo. Sestanek, ki se ga je udeležilo skoro 70 do 80 delavcev in delavk je otvoril s pozdravom g. kaplan Jeglič. Kakor se organizirajo ostali stanovi, tako naj se organizira tudi predoseljsko krščansko delavstvo v obrambo svoje vere in svojih pravic. Nato je zastopnik ZZD razlagal vzroke socialne bede in razne delavske organizacije, ki slone na napačnih temeljih in rode nezdrave sadove. Orisal je delo Cerkve in potrebo dosledne kat. del. organizacije ter v debati jasno zavrnil vse očitke, ki jih je par marksistov na sestanku nanašalo na naš pokret. — Delavstvo je pazno sledilo vsem izvajanjem in je na koncu sklenilo, da ustanovi lastno podružnico ZZD. Kadar bodo pravila potrjena, bomo imeli ustanovni občni zbor.

Remšnik

Po dolgem čakanju so bila vendar enkrat odobrena pravila naše krajevne organizacije ZZD za marenberški okraj. In tako se je vršil občni zbor te organizacije preteklo nedeljo v prav lepem redu v hiši gosp. Hedl. Govornik iz centrale je kaj pravilno tolmačil postopanje delavcev v slučajih slabega in boljšega zaslužka, splošno pa želel, da naj ne bo naš delavec preveč boječ ne v narodnem in ne v verskem oziru! Vseh članov ni bilo navzočih, so bili pač najbrže zadržani, nekaj pa je pristopilo novih. In tako se je izvolil odbor, ki jamči, da bo započeto delo napredovalo v dobro vsakemu delavcu. Redni sestanki bodo delo poživili, zavedni člani pa pripomogli, da bo vse delavstvo včlanjeno v naši organizaciji, ki je za ta okraj naravnost potrebna! Vsem, ki so pripomogli, da se je vse v najlepšem redu izvršilo, iskrena hvala. V naprej se še zahvaljujemo gospodu Hedlu za naklonjenost, ker je izjavil, da lahko imamo še večkrat sestanke v njegovi hiši.

Bohinjska Srednja vas

Našim delavcem se obljublja prav kmalu nova zaposlitev, Regulacija potoka Ribnice se bo skoro začela. Upamo, da se bo delo vršilo mirno in razmerje vseh delavcev do podjetja uredilo po zakonih pravično in brez motenj, kakršne smo pred kratkim doživljali pri gradnji ceste na Uskovnico.

Delavci, ki so organizirani v ZZD, dobe v kratkem svoje legitimacije, ki so že pripravljene v centrali.

Zdaj možje in fantje, gojimo še bolj našo tovariško krščansko zavest na naših sestankih, da postanemo edini ne le zaradi skupnega interesa, marveč edini tudi po duhu, ki mora vladati v vseh članih naše organizacije.

Ljubljana

Dne 7. III. t. l. ob 20.30 uri zvečer se bo vršil redni občni zbor Strokovne organizacije splošnih strok v Ljubljani. Vabimo vse tovariše in tovarišice, da se tega občnega zbora sigurno udeležijo. Občni zbor ima važen dnevni red. Delo podružnice bo treba poživiti da bo res koristila svojemu članstvu. Misliti bomo morali tudi na kolektivne pogodbe in druge akcije za zboljšanje delovnih pogojev v tej podružnici včlanjenega delavstva. Zato vsi na občni zbor, da boste tam povedali svoje želje in zahteve. Ako sami ne boste zahtevali, vam tudi nihče dal ne bo. Povedati morate najprej, kaj hočete, potem šele bo mogla organizacija v tem smislu delati za vas.

Fotografi: Pri vsakem sklepanju kolektivne pogodbe nastanejo težave, ki zahtevajo zmožnost organizacije in vztrajnosti njenih članov.

Res težavno je odločati o njenem poteku. Predpogoj dobre izpeljave je zavedno članstvo, ki je pripravljeno nositi najtežje posledice, ker ve, čim težjo preizkušnjo bo prestalo, tem hitreje bo doseglo svoj cilj.

Primer pa je bil, da je prišel k tebi stanovski tovariš. Navedel si mu koliko imaš plače. »Neumnež jaz ne delam za 1000.— din pri nobenem! ti je odgovoril. — Od mojstra si pa zvedel, da se je še isti teden ponujal v službo za 600 din mesečno.

V sezoni je bil v Zagrebu pri »rdečih« — tajnik. Ko pa je prišel v Ljubljano pa ni več čutil stanovskih dolžnosti, pač pa hodil k nam samo zato, da je raznašal naše sklepe.

Tako hinavstvo, nekolegijalnost in egoizem, morajo organizacije izločiti iz svojih vrst.

Tobačni delavci. Zahvala. Podpisana se najlepše zahvaljujem tobačnemu delavstvu za nakazano mi podporo 275.25 din v bolezni mojega moža. Istotako se zahvaljujem tudi vodstvu tovarne za nakazanih mi 100 din. Najlepša hvala vsem skupaj.

Mihaela Kočar.

Jesenice

Morda še nikdar tako kot danes, ljudje z dežele rinejo v mesta, v industrijska središča, prodajajo imetje in z zadnjimi parami ali pa še brez njih gredo s trebuhom za božjim kruhom. So pa tudi kraji, ki se masam brezposelnega delavstva pokažejo v še bolj vabljivi luči in tja se potem prične pravo preseljevanje, kot so v deželo dolarja, samo v manjšem obsegu.

Med tele kraje spadajo Jesenice. Iz vse dravske banovine in še čez prihajajo prošnje opremljene z neštetimi priporočili, na razne organizacije, tajništva, župne urade, in na KID samo. Že več tisoč teh prošenj pa leži vse enake vsebine in vse imajo enak konec. Okrog petsto prošenj leži samo v Jeseniški poddružnici ZZD. Vse te prošnje govore v revščini, lačnih otrokih, boleznih, dolgovih in neskončnem številu in drugih težavah. Vse te prošnje pa imajo en zaključek: »Spravite me v tovarno, sprejmem vsako delo!« In to so študentje, delavci in kmetje. Iz vsake prošnje diha tiho upanje.: da bom sprejet in potem bo bolje. Nekateri prosijo iz potrebe, drugi iz želje po lagodnejšem življenju. Mnogi teh doživijo prevaro...

POTREBNA KNJIŽICA

Delavska zbornica v Ljubljani je izdala in založila knjižico »Delavski in nameščenski zaupniki«, ki vsebuje: zakonske določbe o delavskih in nameščenskih zaupnikih, navodila za volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov in poslovnik o delovanju delavskih in nameščenskih zaupnikov. Knjižica ima tudi kazalo.

Ta knjižica je praktičen priročnik vsem onim, ki delajo na uveljavljenju te za delavstvo in nameščenstvo tako važne institucije ter koristen priročnik vsem že izvoljenim delavskim in nameščenskim zaupnikom.

Cena knjižici je din 3.— in se jo naroča pri Delavski zbornici v Ljubljani ali pa njeni ekspozituri v Mariboru.

Celje

Iz katekizma smo se učili, da bo vsak v potu svojega obraza jedel svoj kruh. Toda še pri svojem potenju se ga ne more vsak do sita najesti. Zakaj? Sebični in zakrknjeni kapitalizem gleda delavca potni obraz, ne da pa plačila za zadostni kruh.

Čemu uredba minimalnih mezd, ako delaš za 1 din na uro? Čemu 50% doplačilo nadur, ako delaš zastonj? Čemu zakonitost delavskih zaupnikov, če si jih ne upaš izvoliti?

Kaj pa k temu storiti?

Ne jadikuj tam, kjer tvoje besede zletijo v zrak. Vzemi v roke delavski časopis »Slovenski delavec«, organiziraj se pri ZZD.

Kadar te kdo vabi na sestanek, ne imej takrat največ opravka, temveč pridi, agitiraj in delaj. Korist bo tvoja. Brez organizacije je tvoje delo nično.

DROBNE DOMAČE

Centrala Delavskih zbornic v Beogradu je sklicala plenarno sejo, ki se bo vršila v začetku marca v Splitu. Na seji se bodo obravnavala pred vsem vprašanja o zaščiti delavskih zaupnikov, določitev delegatov, ki se bodo udeležili konference Mednarodnega urada dela v Ženevi. Ob tej priliki se bodo tudi rešila nekatera važna vprašanja tičoča se bolniškega in pokojninskega zavarovanja ter inspekcije dela.

V župnišče se je priklatil, da bi kradel brezposelni krojaški pomočnik. Župnik v Podsredi je tatu pravočasno opazil ter ga je prepodil, vendar se je posrečilo temu odnesti nekaj starih avstrijskih kron in drugih malenkosti.

Pregledati je šel žerjav, katerega so pravkar montirali v tekstilni tovarni »Jugobruni«, kovač Žakelj. Ko je prišel pod novo montirani žerjav, mu je v tistem hipu priletel na glavo velik kos železa. Žakelj je bil do smrti pobit. Nesrečo je vsekakor zakrivil nesrečen slučaj.

Kolo pri mlinu je nekaj nagajalo, zato je šel 60 letni mlinar Kermelj Franc, doma iz Rateč pri Škofji Loki, h kolesu, da bi ga popravil. Po nesreči pa je prišel med ročice kolesa, ki so ga zbile k tlom in vrgle med stope, da je starček dobil težke poškodbe. Sinu se je dozdevalo, da se je očetu nekaj pripetilo, zato je šel za njim pogledat. Našel je vsega v krvi ležečega med stopami. Skušali so ga rešiti, vendar je nesrečnež zadobil tako težke poškodbe, da so ga našli na mestu nesreče umirajočega.

Strahotni umor priljubljenega lovskega čuvaja Franca Grabnarja je kakor blisk odjeknil po Pohorju. Ubil ga je Jožef Laznik, ki mu je z nožem zadal 6 smrtnih ran. Zločinca so kmalu na to orožniki aretirali, z njim v zvezi pa tudi ljudskošolskega učitelja Ivana Zagazja, pri katerem je zločinec s svojim bratom stanoval. Ljudje sodijo, da je k dejanju nagovarjal mladega morilca prav učitelj, ki je do smrti sovražil priljubljenega lovskega čuvaja. Imenovani učitelj je bil že preje večkrat zaradi goljufij kaznovan; pobiral denar, katerega je pa pridržal za sebe.

Nekateri naši rudarski strokovnjaki so našli na otoku Visu ležišča bakrene rude. Do najdišč so prišli posredno, ko so našli rimske topilnice, v katerih so topili rudo s pomočjo oglja. Zaenkrat se še ne ve, ali bo pridobivanje bakrene rude uspešno, vendar je pa dejstvo, da so bili tu enkrat bogati bakreni rudniki.

V Vojvodini je napočil čas, da zbirajo poljedelske delavce. V ta namen so se sestale paritetne komisije, ki na podlagi zboljšanja položaja zahtevajo za delavstvo mezde v znesku din 15 s hrano vred dnevno, oziroma 25 din brez hrane, poleg tega pa še eno enajstinko žetve, žita, ter druge dodatke. S temi zahtevami je delavstvo zadovoljno.

Lokomotiva prihajajočega vlaka je butnila v Rimskih toplicah, železniškega premikača Franca Jelčiča, doma iz Maribora. V istem trenutku, ko je premikač izstopil iz svojega vlaka, je pridrvel po sosednjem tiru drugi vlak, katerega ni pravočasno opazil premikač Jelčič. Udarec je bil tako silen, da je mož ves razbit obležal na mestu mrtev.

K nam so prišli smučati dve večji skupini nemških turistov, ki so izstopili na Bledu, nato pa odšli za nekaj dni na Pokluko. Zimska sezona se v naši Gorenjski lepo razvija in pričakujejo še več skupin inozemskih turistov.

S sanmi je peljal domov drva 53 letni delavec Martin Urbanc, doma iz Stare Fužine pri Bohinju. Na spolzki cesti so mu začele sani vedno bolj drčati, da jih ni mogel na noben način ustaviti. Z njim vred so zgrmele sani s ceste med skalovje, da je dobil delavec Urbanc težke zunanje in notranje poškodbe in je bil prepeljan v ljubljansko bolnico.

Prehitra vožnja nekega avtomobilista je zmedla 34 letnega ključavničarskega pomočnika Viktorja Žebuljca iz Pobrežja pri Mariboru, da je prišel pod kolesa avtomobila. Pri udarcu mu je počila lobanja in je bil prepeljan v mariborsko bolnišnico.

SONCE IN SENCE V DOMAČI DEŽELI

ZASEDANJE BANSKEGA SVETA

Banski svetniki slovenske banovine so končali svoja posvetovanja, kako odpomoči vsem potrebam našega naroda s pomočjo sredstev, ki jih ima na razpolago banovina sama. Brezprimerna je ta pridnost, s katero so delali svetniki v tem zasedanju. Človek je imel utis, da je to prava tekma v prizadevanjih za čim hitrejšo rešitev vseh številnih vprašanj, ki so v zvezi z banovinskim proračunom. — Zlasti močno pa je bila tekom razprave poudarjena zahteva, naj se dejansko izvede zakon o samoupravah, na katere naj se prenese čimveč kompetenc. O isti zahtevi slišimo tudi z druge strani, s sej narodne skupščine, iz govora proročevalca večine Časlava Nikitoviča, da vlada že pripravlja tak zakon o samoupravah, po katerem bo dana ljudstvu možnost najširšega samoodločevanja v zadevah posameznih banovin.

DELAVSKI ZASTOP. V ZASEDANJU

Za korist delavstva in za splošno izboljšanje socialnih razmer sta v banovinskem svetu stavila nekaj zelo utemeljenih predlogov g. **Arnež** z Jesenic in g. **Majeršič** iz Tržiča.

G. Majeršič se je zavzemal zlasti za zaposlenje brezposelnih, za strogo izvajanje 8-urnega delavnika in za posvečevanje nedelj in praznikov, ki jih skuša skruniti komunistična brezbožna propaganda in brezverni podjetniki. Banovina naj dalje podpira gradnjo delavskih družinskih hiš in pospešuje zadružništvo.

G. Arnež se je zavzemal za povišanje minimalnih mezd od 3—4 din na uro in za določitev minimalnih mezd za kvalificirano delavstvo. Zahteval je, naj se strogo postopa proti podjetjem, ki plačujejo še vedno izpod minimalnih mezd. — Banovina naj ustanovi za strokovne funkcionarje strokovne šole. Poskrbi naj za zaščito in vzakoni z naredbo plačo vajencev, zavaruje naj se poljedelsko delavstvo. V **delavsko zbornico** naj se razpišejo nove volitve, da ta ustanova ne bo domena samo nekaterih grup.

V kratkih stavkih je tako nametanih zares dokaj umestnih socialno občekoristnih predlogov. G. Arnežu in g. Marješiču smo za njuno pobudo iskreno hvaležni. Vemo, da vse ni mogoče naenkrat doseči, vemo, da je treba nekatere najbolj upravičene zahteve še in še ponavljati, predno si utarejo pot v življenje. Zatrdno pa vseeno pričakujemo, da bo vztrajno prizadevanje in dobra volja odločujočih faktorjev marsikatero teh zdravih zahtev postavila v dejansko življenje.

VELIČASTEN ZBOR KMEČKE ZVEZE

Iskreno se veselimo lepega zborovanja sestrske organizacije v našem skupnem slovenskem katoliškem pokretu, ki ga je imela pretečeno nedeljo v Celju naša Kmečka zveza. Iz poročil na tem zborovanju povzemamo, da je ta zveza dosegla že preko 60.000 članov, ki so organizirani v 69 krajevnih zvezah, nanovo pa se jih organizira že zopet 52. V mladinski zvezi pokreta je ustanovljenih 29 fantovskih in 20 dekliških odsekov. Na zborovanju, katerega se je udeležilo preko 500 zastopnikov posameznih krajevnih zvez, je bil izvoljen glavni odbor, kateremu načeljuje bivši poslanec g. Brodar. Iz resolucij, ki jih je zborovanje sprejelo, je razvidno, da je v zvezi mogočna rast k zdravemu razvoju in procvitu našega kmečkega stanu.

NOVI PATRIJARH SRBSKE PRAVOSLAVNE CERKVE JE POSTAVLJEN

Belgrad, 21. februarja. AA. Davi ob 10 se je sestal v saborni cerkvi volilni zbor za izvolitev poglavarja srbske pravoslavne cerkve. Naloga zbora je bila izbrati iz šestorice kandidatov arhierejskega sabora trojico kandidatov in jih predlagati kroni.

Ob 11.45 je volilni zbor končal svoje delo. Izid volitve je naslednji:

Mitropolit črnogorsko-primorski **Gavrilo Dožić** je prejel 50 glasov, episkop budinski **Georgije Zupković** je prejel 27 glasov, mitropolit dabro-bosanski **Peter Zimonjić** je prejel 23 glasov.

Pravosodni minister Milan Simonović se je nato odpeljal na dvor, da poroča o glasovanju.

Ob 12.15 se je pravosodni minister vrnil z dvora v saborno cerkev. Člani volilnega zbora so stoje poslušali ukaz kraljevskega namestništva, ki potrjuje mitropolita črnogorsko-primorskega dr. **Gavrila Dožića** za patriarha srbske pravoslavne cerkve. Nato so opravili službo božjo in zapeli pesem »Mnogaja ljeta«.

Ukaz o imenovanju

Belgrad, 21. februarja. AA. Ukaz o imenovanju novega patriarha se glasi: V imenu Nj. Vel. kralja Petra II. po milosti božji in volji naroda kralja Jugoslavije, imenujejo kraljevski namestniki na podlagi izvolitve volivnega zbora z dne 21. februarja 1938 na predlog pravosodnega ministra s soglasjem predsednika vlade in na osnovi člena 2 zakona o volitvah patriarha srbske pravoslavne cerkve, nj. sv. dr. **Gavrila**, mitropolita črnogorsko-primorskega, za patriarha srbske pravoslavne cerkve. Pravosodni minister naj izvrši ta ukaz.

Belgrad, 21. februarja 1938.

Pravosodni minister M. Simonović s. r.
Pavle s. r.
Dr. Stanković s. r.
Dr. I. Perović s. r.

Soglasno so mneja, da je dr. Gavrilo Dožić časti vreden mož in da trenotno ne bi mogli najti bolj primernega človeka, ki naj bi zasedel izpraznjeni patrijarhov sedež. Uverjeni smo, da bo visoki predstavnik srbske pravoslavne cerkve s svojo široko naobrazbo znal voditi pravoslavne vernike v pravem verskem duhu v obrambo vrednot, ki so skupne vsemu krščanstvu. Za trdno pričakujemo, da bo znal pomiriti po političnem izigravanju povzročene verske mržnje v svojem narodu in da bo tako konštruktivno pomagal graditi v slogi in miru našo skupno domovino.

Mogočno zborovanje
Zveze poljedelskih delavcev v Šalovcih

Murska Sobota, dne 16. febr. 1938.

Eno izmed najbolj obsežnih, najveličastnejših in polno navdušenja potekajočih zborovanj, ki jih prireja Zveza poljedelskih delavcev iz Murske Sobote po vseh večjih centrih Slovenske Krajine, je bilo zborovanje, ki se je vršilo v nedeljo, dne 13. februarja t. l. v Šalovcih. Zborovanje se je vršilo v vseh prostorih gostilne g. Števaneca. Že dopoldne ob 11. uri se je zbralo veliko število delavcev pred gostilno. Okrog 12. ure pa so priromale kar tri procesije od treh bližnjih far. t. j. z Vel. Dolencev, Hodoša in Markovcev. Kar lep je bil pogled na te procesije delavcev, ki so po službi božji šle od cerkve naravnost v Šalovce na svoje veliko zborovanje. Ljudi je bilo toliko, da so napolnili vse prostore, hodnike, dvorišče in ostali še na ulici. Delavci se močno zavedajo, kako velika in močna je njihova organizacija, saj ji te stroke tudi ni enake v celi Sloveniji. Navdušenje, ki je vladalo med prisotnimi, se ne da popisati. Da so naši poljedelski delavci res tako navdušeni za svojo organizacijo, nam najbolj dokazuje dejstvo, da je v zadnjih dnevih pristopilo preko 300 novih članov tako, da bo število istih doseglo skoraj 4500.

Zborovanje je vodil tajnik ZPD tovariš Novak Franc iz Sobote. Pri otvoritvi je pozdravil najprej zastopnika politične oblasti, okrajnega načelnika g. dr. Bratino, župnika velikodolenske fare vlč. g. Horvata, g. Kereca iz Sobote, gg. učitelje iz okolice in vse ostale navzoče. Nato je tovariš Novak podal kratko izčrpno poročilo o dosedanjem delovanju in uspehih organizacije in o njenih načrtih za bodoče delovanje. Po tem je govoril o nujnosti potrebe, da se ZPD čimpreje sprejme kot članica v Delavsko zbornico v Ljubljani. Dalje, da se tudi za poljedelske delavce uveljavi naredba o minimalnih mezdah z vsemi pravicami, kakor jo uživa ostalo delavstvo v naši državi in o uvedbi obveznega zavarovanja za slučaj bolezni in nezgode ter tudi zavarovanje za starosti in onemoglost. Po končanem govoru tajnika Novaka je zavladalo med delavstvom tako navdušenje, da mu kar ni hotelo biti kraja in se je poleglo šele, ko je nastopil drugi govornik gospod Kerec iz Sobote. Isti je v svojem lepem govoru v zelo razumljivih besedah opisal položaj naših izseljencev, njih življenje in trpljenje v tujini, dal je zlasti roditeljem in mladini lepe nasvete, kako naj se mladina ravna zunaj, ko se nahaja na delu, da bo v očeh tujcev uživala ugled in spoštovanje v taki meri, kakor to našim izseljencem po vsej pravici gre. Opominjal je delavce na narodno in državno zavest, na čedno in zmerno življenje, štedljivost in pravo srčno ljubezen do svoje lepe drage slovenske zemlje in dragih svojcev doma. Prosil je mladino, da naj ostane v tujini takšna, kakor je odšla z doma, t. j. zdrava na duši in na telesu. Samo tedaj, ako bo tako živela, bo imela od velikega trpljenja v tujini tudi hasek. Govornik je žel velike ovacije in odobravanje vseh prisotnih. Kot tretji govornik je nastopil gospod dr. Bratina, ki je v kratkih, a lepih besedah naprosil vse delavce, naj bodo v tujini pravični, naj lepo živijo, naj ne pozabijo na svoje dolžnosti do svojcev in do svoje domovine, naj ne nasedajo raznim ljudem, ki sovražijo nas in našo državo itd. G. dr. Bratina je bil pozdravljen z burnim aplavzom in vzklikanjem množice. Nato je tovariš Novak zaključil nadvse lepo uspelo zborovanje. Tako lepega zborovanja naši delavci doslej res niso še imeli.

Naslednje veliko delavsko zborovanje se je vršilo v Beltincih, v gostilni Sapač, dopoldne ob pol dvanajsti uri v nedeljo, dne 20. februarja t. l. Zborovanje je bilo zelo zanimivo. Govorili so štirje odlični govorniki. Največje in kot zaključno zborovanje za to spomlad pa se bo vršilo v Soboti v nedeljo, dne 13. marca t. l. dopoldne ob 11. uri. Delavci! Vsi, kar vas je včlanjenih pri Zvezi poljedelskih delavcev, pridite ta dan v Soboto na svoje največje zborovanje! Vabljeni tudi vsi ostali poljedelski delavci!

BELEŽKE

PRAVICA JE ZARES LEPA

pri Delavski zbornici namreč. Zvedeli smo za sledeči slučaj. Iz Vavte vasi na Dolenjskem je prosila pri Delavski zbornici za podporo neka naša organizirana članica, ki je že mnogo mesecev brezposelna. Podpore prejela ni! Istočasno pa je prejela v istem kraju od Delavske zbornice podporo neka neorganizirana delavka, ki pa ni brezposelna, ampak ima stalno zaposlenje in stalne dohodke. Čudne so take metode!

PREKO STROKOVNIH ORGANIZACIJ ENAKO KRIVIČNO DELE BREZPOSELNE PODPORE

Preko njih razdeli 33.000 din. Od teh prejme za svoje članstvo marksistična Strokovna komisija 12.000 din, JSZ 7.000 din NSZ 6500 din, nameščenska plava organizacija pa še posebej 7.000 din, ZZD pa so milostno določili le 3.000 din. Naši nameščenski organizaciji pa nič. Držali so se načela: »liberalcu groš, klerikalcu knof.« Kdor samo malo pozna razmere in številčno moč posameznih organizacij, ve, da je ta ureditev grobo krivična in pristranska. Skrajni čas je, da se zato uvedejo nove volitve v zbornico in da pride vanjo novo vodstvo.

PRIKRAJŠANA SLOVENIJA

Pri državnih javnih delih je ministrstvo za gradbe izdalo statistiko, koliko je bilo izdano za javna dela posameznim banovinam. Po tej statistiki je Slovenija močno zapostavljena. V zadnjih sedmih letih so bile posamezne banovine deležne sledečih iznosov za javna dela:

banovine:	drž. izdatki v milij. din	delež na preb. v %	v %
dravska	55.470	4.17	8.21
drinska	124.483	9.34	11.0
donavska	218.445	16.44	17.1
moravska	134.939	10.16	10.3
primorska	80.731	6.08	6.5
savska	138.755	10.44	19.4
vardarska	122.533	9.22	11.3
vrbaska	67.182	5.06	7.44
zetska	170.290	12.82	6.64
Belgrad	215.612	16.23	2.07

Belgrad, ki ima samo 2.07% vsega prebivalstva v državi je dobil državnih investicij kar 16.23% in je v tem oziru najbolje odrezal od vseh upravnih področij. Pri nekaterih banovinah je delež državnih investicij približno enak kot delež na številu prebivalstva. Toda delež Slovenije znaša komaj polovico deleža po številu prebivalstva, kar velja tudi za savsko banovino, ki je dobila nekaj več kot polovico deleža, ki bi ga imela po številu prebivalstva. Državne investicije v zadnjih sedmih letih so bile najmanjše v naši banovini, največje pa v donavski banovini in v Belgradu. Sam Belgrad je dobil v sedmih letih toliko kot savska in vrbaska banovina skupaj.

Za Slovenijo lahko navedemo še številke od leta 1926 dalje do konca, torej za 11 let. Skupno je znašal od 1926-1936 vrednost vseh po državi izvršenih in subvencioniranih del v teh letih 2.964,035.000 din, od tega v Sloveniji 81,770.000 din, kar pomeni v odstotkih samo 2.76% vseh državnih izdatkov za ceste, mostove, propuste, zgradbe in instalacije.

Te številke so dovolj zgovorne. Ne rabijo ne komentarja, in ne obsodbe. Same se obsojajo. V njih manjka vsakega sorazmerja, ki bi izhajal iz čuta za enakopravnost delitve bremen in dobrot.

JESENIŠKI DELAVCI!

V nedeljo, dne 27. febr. pridite vsi na zborovanje, ki bo ob pol desetih dopoldne v Krekovem domu! Med drugimi bo govoril tudi minister g. dr. Miha Krek!

PO SVETU

V Indiji je nastala ustavna kriza, in ne da se določiti kakšen je pravzaprav njen obseg. Vsa javnost je obrnjena v Hari Puri kjer živi vodja Indijcev Gandi v največji samoti. Kongres, ki se bo vršil ta teden bo sprejel odločilne sklepe. Mislijo pač, da bo vsa odločitev odvisna od Gandija samega. Dvomljivo pa je, če bo vodstvo kongresa prevzel sam Gandi, ker je silno rahlega zdravja.

Poročila pravijo, da so nacionalisti v španski vojni dosegli na estramadurski fronti velike uspehe. Po težkih napadih, ki so končavali pred vsem z bojem na nož, so zavzeli nacionalisti kljub težkemu topniškemu in strojniškemu ognju peto obrambeno linijo republikancev. Preden so zavzeli gradič Argalen so se nacionalistični oddelki nahajali v dolini, dočim je nasprotnik posedal vrhove in jih z vso srditostjo branil. Nacionalistom se je posrečilo vreči s teh vrhov republikanske čete, tako, da obladajo vso dolino Estramaduro.

Vse kar je Hitler v Avstriji hotel se mu ni izpolnilo, ker so v njegove račune odločno posegle Francija in Anglija. Posrečilo se mu je v toliko, da je spravil v preosnovano avstrijsko vlado svoje prijatelje. Vendar kljub temu, da se niso Hitlerjeve zahteve popolnoma uresničile je tu začetek boja narodnega socializma v Avstriji, kateri bo igral v avstrijski notranji in zunanji politiki vedno odločilnejšo vlogo. Odmev inozemstva o razgovorih med Hitlerjem in Schuschniggom je, da so v tem dvoboju med obema kanclerjema zgubili največ avstrijski monarhisti, legitimisti in del krščanskih socialistov.

Butenko, odpravnik poslov v Bukarešti je iz strahu pred komunističnim zasledovanjem pobegnil v naročje fašistov v sam Rim. Njegov odhod je povzročil pri sovjetski vladi ostro noto, s katero je ta zagrozila Romuniji, da bo vkorakala v svojimi četami v Besarabijo, obenem pa je ta nota pomagala tudi k padcu Gogove vlade. Moskva vabi Butenka nazaj na svoje mesto, vendar ta noče o ničemer več slišati in pravi, da ni več boljševik.

Na banketu v čast tujim časnikarjem je govoril tudi francoski zunanji minister Dilbos, ki je opominjal časnikarje, da morajo delati predvsem za tem, da tisk razprši vsa nesoglasja in pomaga podpirati vsako miroljubno prizadevanje, da se ohrani mir. Hitler je isto omenjal v nedeljski triurni govorniški vaji.

Nenadno je umrl Trockijev sin Sedov, ki se je moral v pariški bolnici podvreči lahki operaciji. Po operaciji se je njegovo zdravstveno stanje vedno zboljševalo. Kar naenkrat pa so dobili iz bolnice sporočilo, da je Sedov umrl. Njegovi prijatelji zahtevajo obdukcijo trupla, ker sumijo, da je bil Sedov zastrupljen.

Tudi zasebni nameščenci v italijanski Afriki bodo obvezno zavarovani. To uredbo je izdala pred kratkim italijanska vlada, v kateri pravi, da velja zavarovanje za primer smrti in trajne nesposobnosti povzročeni po sončarici, malariji in drugih južnih boleznih..

Brezposelni ognjevito štrajkajo v središčih bank v Newyorku in Walstreetu. Štrajkujoči brezposelni so nosili na čelu povork napise: Hočemo dela, Hočemo kruha!

Boj vsem inozemskim političnim organizacijam je napovedala poljska vlada. Med te politične organizacije prišteva tudi komunizem in framazonstvo. Da se bo boj z vso ostrino proti tem organizacijam pričel v najkrajšem času, je potrdil predsednik poljske vlade in je ugotovil, da framazoni niso nepolitična organizacija, temveč. da so popolna politična organizacija.

Za msgr. Hlinko se je izpovedala tudi slovaška avtonimistična stranka na zborovanju izvršnega odbora, da je proti sodelovanju slovaških avtonomističnih zastopnikov v praški vladi, dokler ne bodo dali Čehi tudi Slovakom vsaj delno avtonomijo, kakršno so dali pravoslavni ruski manjšini v Pod Karpatih.

Z duhom poljskega naroda se morajo seznaniti vse narodne manjšine, ki prebivajo na Poljskem. Le potem jim bo država nudila neoviran razvoj. Tudi te misli je izrekel na seji varšavske zbornice poljski prosvetni minister. Tudi Nemcem?

250.000 mrtvih in več sto ranjenih je zahtevala že dosedaj japonsko-kitajska vojna. Pravijo, da so japonske žrtve 4 krat manjše in so Japonci zasedli eno petino vsega kitajskega ozemlja, da je moralo 60 milijonov Kitajcev zapustiti svoje domove in svojo zemljo.

Proti Židom je začela nastopati gospodarska Nemčija, ki v vseh nemških trgovskih prodajalnah naglaša, da se mora prodajati izključno le blago, ki je prišlo iz rok najboljših ljudi, t. j. od Nemcev, nadvse oboževane »arijske rase«.

List izdaja za konzorcij: Preželj Francé, Ljubljana. — Urejuje: Križman Andrej, kaplan, Jesenice. — Za uredništvo odgovarja: Pirih Milko, Ljubljana. — Za Misijonsko tiskarno: Jožko Godina, Groblje.